

PSİKOMETRİK GELİŞİMSEL ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

8. ÜNİTE ZEKANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeka ölçümü, zeka kuramlarının ışığında geliştirilen zeka testleri ile yapılmaktadır. Test sonucunda ulaşılan IQ puanı, testin ölçtüğü becerilerde çocuğun yaşına göre kapasitesini göstermektedir. Gardner'ın çalışmaları sonucunda çocuğun yeteneklerinin sadece IQ puanı ile değerlendirilmesinin yeterli olmayacağı göz önüne serilmiştir. Günümüzde üstün yetenek tanımına çocuğun liderlik, yaratıcılık ve sanatsal kabiliyetleri gibi diğer yetileri de eklenmiştir.

8.1. Zekanın Ölçülmesi

Yaşamın ilk iki yılında zeka ölçümü, çocuğun gelişimsel değerlendirmesinden ibarettir ve ulaşılan sonuçlar ileri yaşlardaki zeka seviyesiyle zayıf ilişki göstermektedir. Okul öncesi dönemde zeka değerlendirmesi deneyim ister; çünkü küçük çocukların dikkat süresi sınırlıdır ve teste uyum göstermesi zordur.

Her ne kadar küçük yaşlarda uygulanan zeka testleri olsa da küçük yaşlarda elde edilen IQ skorlarının devamlılığı düşüktür.

İlkokul çağından itibaren yapılan zeka testinin sonuçları, sonraki yıllarda yapılan zeka testi sonuçlarıyla daha yüksek oranda ilişkilidir. Yani çocuğun 6 yaşındaki ile 10 yaşındaki zeka testi sonucu birbirine yakın sonuç verecektir; ancak bu durum okul öncesinde yapılan zeka testleri için söz konusu değildir

Zeka testinde çocuğun belli görevlerde performans göstermesi istenir. Bu görevler, testten teste değişmekle birlikte, zeka ile ilişkili olduğu düşünülen bilgi birikimi, algısal ve sözel beceriler gibi yetenekleri ölçer. Çocuğun testte gösterdiği performansın aynı toplumdaki çocukların performans normları ile kıyaslanması mantığı ile çalışır. Çocuğun gösterdiği performans sonucu zeka yaşı belirlenir ve kronolojik yaşa oranlanarak zeka bölümü (IQ) hesaplanır.

Zeka bölümünün doğru hesaplanabilmesi için iki önemli koşul vardır: Birincisi testin normlarının çocuğun bulunduğu toplum ve yaş grubunda doğru bir şekilde oluşturulması gerekir. İkinci koşul ise çocuğun testte en uygun performansı göstermesidir. Bu iki koşuldan birinde sorun olması durumunda zeka bölümü yanlış hesaplanır.

Zeka testleri, testi uygulama, puanlama ve yorumlama konusunda eğitim almış uzmanlar tarafından uygulanır. Test uygulaması, çocuğun performansının ve tepkilerinin gözlenmesi için de çok kıymetli bir fırsat sunar. Çocuğun motivasyonu, uyumu, başarısızlığa tepkileri, zorlandığı görevdeki davranışları, dikkatini odaklayıp sürdürebilmesi gibi davranışları test sırasında gözlenir. Bu gözlemler, zeka testi raporlanırken test davranışı başlığı altında yazılır.

Test davranışı, çocuğun günlük hayatta ve akademik ortamda yaşadığı problemlerin daha iyi anlaşılması için faydalı ipuçları sağlayabilir.

Aynı zamanda, test sonucunun güvenilirliği konusunda da bilgi verir. Örneğin, “test sırasında sık sık dikkatinin dağıldığı, esnediği gözlenmiştir” şeklindeki bir test davranışı notu, test sonucunun değerlendirilirken bu faktörlerin test sonucuna olan etkisini göz önünde bulundurmak gerektiğini gösterir. Ayrıca bu sorunun ev ve okulda da sık yaşanıyor olması bir dikkat problemine işaret edebilir.

Yapılan güncel araştırmalar IQ puanının, çevrenin etkisinden bağımsız, genetik ve kalıcı bir yetenek olarak değil, birçok faktörden etkilenen güncel zihinsel işlevselliğin bir göstergesi olarak düşünülmesi gerektiğini ortaya çıkırtı

8.2. Zeka Testlerinin Klinik Kullanımı

Zeka testleri, çocuk ve ergen ruh sağlığı pratiğinde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Zeka testi kullanımında oluşabilecek hataların en aza indirilmesi için testin istenmesi, yapılması ve yorumlanması konusunda dikkat edilecek noktalar vardır.

8.2.1. Zeka Testi Kullanımı

Zeka testleri, klinik değerlendirmenin bir parçası olarak kullanılmalıdır. Yani **sadece zeka testi sonucu ile herhangi bir karar verilmemelidir.** Çocuk, öncelikle ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmelidir.

Değerlendirici, test öncesinde çocuğun problemi hakkında yeterince bilgi sahibi olmalıdır. Değerlendirmede muhtemel bilgi kaynakları çocuk, ebeveyni ve çocuğu yakından tanıyan diğer yetişkinler olacaktır. Alınan bilgiler sonucunda çocuğun probleminin ne olduğu konusunda hipotezler geliştirilmeli ve bu hipotezleri test etme sürecinin bir parçası olarak gerekiyorsa zeka testi istenmelidir.

Bu yaklaşım, hem ciddi bir emek ve vakit alan zeka testinin gereksiz kullanımını önleyecek hem de olası test hatalarını fark etmeyi kolaylaştıracaktır.

Örneğin, zeka geriliği olan bireylerde uyumsal davranışlar da zeka geriliği ölçüsünde geri kalacaktır, muayenede de belirgin bulgular saptanacaktır.

Bu bulgulara ek olarak yapılacak zeka testi, resmin tamamlayıcı unsuru olur; ancak **değerlendirici çocuğu yeterince tanıyamadıysa ve değerlendirmesini problem hakkında hipotez oluşturacak ölçüde tamamlanmadıysa zeka testi yapılması doğru değildir.on**

Zeka testleri, testi yorumlayabilecek kişiler tarafından istenmeli ve teknik bilgilerin yer aldığı ayrıntılı test raporu da bu konuda eğitimli olan kişilere verilmelidir.

Test yorumlama ve klinik değerlendirme konusunda bilgisi olmayan kişilere testin teknik raporunun verilmesi çocuk hakkında hatalı bir kanaat oluşmasına neden olabilir. Test sonucunu diğer klinik bulgularla bir araya getirilemediği için çocuk hakkında doğru karar verilemeyebilir.

Örneğin, şiddetli sosyal kaygısı olan bir çocuğa kaygısı tedavi edilmeden önce zeka testi yapılırsa test performansı çocuğun kaygısından etkilenebilir ve testten hatalı şekilde düşük sonuç alınabilir.

İşitme problemi olan bir çocuğa sözel becerileri ölçen bir zeka testi yapıldığında da, test sonucu hatalı şekilde düşük çıkacaktır. Bu noktada çocuğun klinik değerlendirmesinin dikkatli yapılması ve test profilinin dikkatli incelenmesi uyarıcı olabilir. Ayrıca test raporunda yer alan çocuğun test davranışı konusundaki bilgi de hatalı değerlendirmeyi önleyebilir.

Zeka testi sonucunun çocukla ilgili edinilen bilgiler sonucunda ulaşılan profille uyumlu bir sonuç vermesi beklenir. Bu noktada çocuğun günlük hayattaki uyumsal davranışları, okul performansı, çocukla yapılan görüşmedeki performansı zeka test sonucu ile uyumlu olmalıdır. Uyumsuzluk durumunda test sonucunun ve diğer bulguların daha ayrıntılı incelenmesi gerekir.

Zeka testleri konusunda sık yapılan yanlışlardan biri, ebeveynlerin çocuğun kapasitesini merak etmesi üzerine test yapılmasıdır. Bu şekilde yapılan bir işlemde çocuğun profili yeterince bilinmediği için test hataları belirlenemez ve hatalı bir sonuca göre çocuk hakkında karar verilebilir. Sonuç doğru olsa bile çocuğun etiketlenmesine sebep olabilir. Çocuk ve aile için çocuğun zekasının diğer çocuklardan üstün olduğunun bilinmesi çocuk üzerinde bir baskı oluşturabilir.

Zekasının düşük olduğunun bilinmesi de çocuğa yeterli eğitim fırsatı verilmemesine neden olabilir. Sonuçta **klirik olarak ihtiyacı olmayan çocuğa ebeveynlerinin isteği üzerine zeka testi yapılması doğru değildir.**

Zeka testleri de diğer tüm ruh sağlığı hizmetlerindeki gibi çocuğun yararı gözetilerek kullanılmalıdır. Değerlendirilen çocuk ne kadar küçükse performansında dalgalanma olma ihtimali o kadar yüksek olacaktır. Test performansını olumsuz etkileyebilecek faktörlerin test öncesinde belirlenip elden geldiği kadar azaltılması gereklidir. Özellikle küçük çocuklarda test öncesinde çocukla ilgili yeterli bilgi alınması, test hataları nedeniyle yanlış karar alınmasını önleyecektir.

8.2.2. Zeka Testi Uygulamasında Dikkat Edilecek Noktalar

Zeka testinde hata ihtimalini en aza indirmek için çocuğun teste mümkün olan en iyi durumda girmesi sağlanmalıdır. Çocuk, zeka testine tok, uykusunu almış, dinlenmiş ve sağlıklı bir şekilde girmelidir. Çocuğun testin yapılacağı ortamı daha önce görmesi, testi yapacak kişiyle tanışması ve biraz vakit geçirmesi faydalı olacaktır.

Çocuğun sağlık durumu, kullandığı ilaçlar ve onların çocuk üzerindeki etkileri öğrenilmelidir. Mesela, çocuğa halsizlik, yorgunluk yapan bir ilaç test öncesinde verilmemeli, test saati ona göre düzenlenmelidir

Çocuğun zekasının en uygun şekilde değerlendirilmesine engel olacak durum geçiciyse zeka testi durum düzeldikten sonra yapılmalıdır. Durum kalıcı ise o duruma uygun bir zeka testi seçilmelidir

Örneğin, çocukta orta kulak iltihabı nedeniyle işitme kaybı varsa tedavi edildikten sonra test yapılabilir; ancak kalıcı bir işitme sorunu varsa beklemeden o duruma uygun bir test yapılmalıdır.

Test öncesinde çocuğa testin ne olduğu konusunda açıklama yapılmış ve çocuğun testin yapılış nedenini anlamış olması önemlidir

. Çocuğa test öncesinde kısa bir ısınma faaliyeti yaptırmak ve teste fark ettirmeden geçiş yapmak performans kaygısını azaltacaktır. Test sırasında çocuğun dikkatinin dağıldığı, yorulduğu görülüyorsa ara verilebilir, araya rağmen çocuk testi sürdüremiyorsa başka bir güne randevu verip test o gün tamamlanabilir. Bu değişiklikler, test kılavuzunda izin verildiği ölçüde yapılmalı ve test raporunda belirtilmelidir.

8.2.3. Zeka Testi Sonucunun Yorumlanması

Zeka testi sonucu, test öncesinde edinilen bilgilerle bir arada düşünüldüğünde anlamlı bir bütün oluşturmalıdır. Zeka testi sonucu, yorumlanmadan önce bakılacak şey test davranışıdır.

Test davranışı, çocukla ilgili test sonucuna ek bilgi verir, aynı zamanda test sonucunun güvenilir olup olmadığının da göz önünde bulundurulmasını sağlar. Test davranışı değerlendirildikten sonra test sonucu yorumlanabilir. Test sonucu yorumlanırken testin ölçtüğü beceriler ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Özellikle WÇZÖ-R ya da WÇZÖ-IV gibi ayrıntılı bir test kullanılıyorsa testin alt test skorları, alt boyutlar ve toplam skoru çocuğun klinik görünümü ile birlikte ayrı ayrı yorumlanmalıdır.

Zeka testlerinde alınan IQ puanlarının kesme sınırları şu şekilde sıralanabilir

- 140 ve üstü: Dahi
- 130-139: Çok üstün
- 120-129: Üstün
- 110-119: Parlak Normal
- 90-119: Normal
- 80-89: Donuk Normal
- 70-79: Sınırdaki Zeka
- 50-69: Hafif Derecede Zeka Geriliği
- 35-49: Orta Derecede Zeka Geriliği
- 20-34: Ağır Derecede Zeka Geriliği

8.3. Türkiye’de Kullanılan Zeka Testleri

Ülkemizde kullanılan çok sayıda zeka testi vardır. Bu bölümde, ülkemizde en sık kullanılan testlere yer verilecektir.

8.3.1. Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği-R

David Wechsler tarafından ilki 1949 yılında geliştirilen Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği (WÇZÖ), 1974 yılında revize edilerek WÇZÖ-R ismini almıştır

WÇZÖ-R, 1995 yılında Savaşır ve Şahin tarafından Türkçe’ye çevrilerek geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır

Test sözel ve performans olmak üzere iki bölüme ayrılır ve ikisi yedek olmak üzere toplam 12 alt testten oluşur. Uygulama süresi yaklaşık bir saat kadardır. Testin alt testleri ve değerlendirdikleri beceriler aşağıda sıralanmıştır:

Sözel Bölüm Testleri:

- **Genel bilgi:** Çocuğa “bir yılda kaç gün vardır?” gibi çeşitli genel kültür soruları yöneltilir. Kazanılmış bilgi, uzun süreli bellekteki bilgiyi hatırlayabilme ve ifade edebilmeyi ölçer.
- **Benzerlikler:** Çocuğa “mum ile lamba ne açıdan benzerdir?” gibi iki kelime arasındaki benzerlikler sorulur. Soyutlama, kavram oluşturma, mantıksal ilişkileri görebilme, kategorik düşünme ve sözel ifade becerisini ölçer.
- **Aritmetik:** Çocuğa “tanesi 8 liradan 3 tane şeker kaç lira eder?” gibi matematik soruları sorulur. Dikkat, sayısal düşünme yeteneği ve kısa süreli işitsel belleği değerlendirir.
- **Sözcük dağarcığı:** Çocuğa “saat ne demektir?” gibi kelimelerin anlamları sorulur. Sözel öğrenme birikimi, uzun süreli bellek, kavram bilgisi, dil gelişimi ve düşüncelerini ortaya koyma yeteneğini değerlendirir.
- **Yargılama:** Çocuğa “polise neden gerek vardır?” gibi sosyal durumlarla ilgili sorular sorulur. Sosyal yargı, sağduyu, pratik sosyal durumlarda akıl yürütme, uygun seçim yapabilme, bireyin eriştiği sosyal ve mantıksal olgunluğu ve sözel ifade becerisini ölçer.

- **Sayı dizisi:** Çocuktan “5-7-9-2” gibi sayıları aynı sırayla veya tersten sıralaması istenir. Kısa süreli sözel bellek, işitsel dikkat, sıralama becerisini değerlendirir.

Performans Bölümü Testleri:

- **Resim tamamlama:** Çocuktan gösterilen resimdeki eksiği söylemesi istenir. Görsel detayları ayırt etme, çevreyle ilgili ayrıntıların farkındalığı, görsel dikkat, görsel tanıma, kavram oluşturma ve ayırtlaştırmayı ölçer.
- **Resim düzenleme:** Dağınık şekilde verilen resimleri anlamlı bir hikaye oluşturacak şekilde sıraya koyması istenir. Olaylar dizisini algılayabilme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, sıralama, planlama yeteneği ve dikkati ölçer.
- **Küplerle desen:** Çocuktan elindeki renkli küpleri kullanarak belli desenleri oluşturması istenir. Görsel-motor koordinasyon, algısal organizasyon ve algısal hızı değerlendirir.
- **Parça birleştirme:** Karışık haldeki parçaları birleştirerek nesne oluşturması istenir. Görsel motor koordinasyon, parça bütün ilişkisini kavrama ve görsel organizasyon yeteneğini değerlendirir.
- **Şifre:** Çocuktan rakamla belli sembolü eşleştirmesi istenir. Psikomotor hız, el göz koordinasyonu, kısa süreli görsel bellek ve dikkat değerlendirilir.
- **Labirentler:** Çocuktan kalemi kaldırmadan labirentten çıkması istenir. Planlama, görsel motor koordinasyon, algısal organizasyon değerlendirilir.

Çocuktan yukarıda verilen her iki bölümdeki beşer alt testi tamamlaması istenir. Çocuğun her bölümden aldığı ham puanlar yaşlıtlarının performans normlarına göre standart puana çevrilir. Standart puanlar toplanarak sözel, performans ve toplam IQ puanı hesaplanır.

8.3.2. Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği-IV

WÇZÖ-R testi, 1991 yılında güncellenerek WÇZÖ-III, 2003 yılında güncellenerek WÇZÖ-IV ismini almıştır. Testin son güncellemesi ise, 2014 yılında gerçekleştirilmiş ve WÇZÖ -V testi oluşturulmuştur

Bu güncellemelerde toplam zeka ile yeterince güçlü ilişki göstermeyen alt testlerin çıkartılıp yerine yenilerinin eklenmesi ve normlarının tekrar hesaplanması işlemleri yapılmaktadır. Bu şekilde, hem ölçeğin iyileştirilmesi hem

de Flynn etkisi nedeniyle değişebilecek normların düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Güncellemede, W Z -R'daki yeterince güçlü olmadığı düşünülen bazı alt testler çıkarılmış, yerine yenileri eklenmiş ve toplam alt test sayısı 15'e çıkarılmıştır.

Ülkemizde W Z -IV testinin geçerlik güvenirlik çalışması, 2013 yılında  ktem ve arkadaşları tarafından yapılmıştır

Ülkemizde W Z -R ile W Z -4 testinin karşılaştırılması ile yapılan alışmalar, Flynn etkisinin varlığını göstermektedir

Yani aynı ocuk W Z -R testinde W Z -IV testine göre daha yüksek puan almaktadır. Bu yüzden mümkün olan durumlarda çocukla ilgili daha doğru karar verilebilmesi için W Z -IV testinin kullanılması daha iyi olacaktır.

W Z -IV testi, W Z -R'dan farklı olarak sözel kavrama, algısal akıl yürütme, çalışma belleği ve işlemeleme hızı indekslerinden oluşmaktadır. Ölçek, ayrıca toplam IQ puanı da vermektedir.

Sözel kavrama indeksi; sözel bilgiyi anlama, öğrenme ve hatırlayabilmesini ve bunları kullanarak yeni problemleri çözebilmesini, kavram oluşturabilmesi ve ifade edebilmesini  ler. Sözel kavrama indeksinin ölçülmesinde benzerlikler, sözcük dağarcığı, kavrama (yargılama), genel bilgi (ek) ve sözcük bulma (ek) alt testleri kullanılır.

Algısal akıl yürütme indeksi, algısal muhakeme ve organizasyon becerisini  ler. Algısal akıl yürütme indeksinin ölçülmesinde küplerle desen, resim kavramları, mantık yürütme kareleri ve resim tamamlama (ek) alt testleri kullanılır.

Çalışma belleği indeksi; kısa süreli işitsel bellek, dikkat ve konsantrasyonu ölçer. Çalışma belleği indeksinin ölçülmesinde sayı dizisi, harf rakam dizisi ve aritmetik (ek) alt testleri kullanılır

. İşlemeleme hızı indeksi, zihinsel ve görsel-motor işlem hızını  ler. İşlemeleme hızı indeksinin ölçülmesinde şifre, simge arama ve iz-çıkar (ek) alt testleri

W Z -IV testinin W Z -R'dan farklı olan alt testleri şunlardır:

- **Sözcük bulma:** ocuğa çeşitli ipuçları verilerek bir kavramı bulması istenir. Sözel muhakeme, sözel soyut akıl yürütme, kavram oluşturma ve ifade etmeyi  ler.

- **Resim kavramları:** Çocuğa iki veya üç sıra resim verilip her sırada belli bir karakteristiği taşıyan resmi seçmesi istenir. Kategorik ve soyut akıl yürütme becerisini ölçer.
- **Mantık yürütme kareleri:** Çocuğa soyut resimlerden oluşan bir matriks gösterilir ve birkaç seçenek arasından eksik resmi seçmesi istenir. Sözel olmayan problem çözme becerisi, görsel işlem, akıl yürütme, ayrıntıya odaklanma ve dikkati ölçer.
- **Harf rakam dizisi:** Çocuğa harf ve rakamlar okunur ve onları alfabetik sıraya ve sayı sırasına göre tekrar etmesi istenir. Dikkat, kısa süreli işitsel çalışma belleği ve sıraya koyma yeteneğini ölçer.
- **Simge arama:** Bireye iki hedef sembol verilir ve bir grup sembolün arasından hedef sembol tekrarlarını saptamaya çalışır. Ayrıntıları kısa sürede fark etme, süratli karar verme, algısal ve görsel-motor yetenekleri ölçer.
- **Çiz çıkar:** Çocuğun karışık resimler arasından hedef resimleri çizmesi istenir. Görsel işlem hızı ve seçici dikkati değerlendirir.

Değerlendirme tamamlandıktan sonra her alt testten alınan ham puan standart puana çevrilerek dört indeks skoru ve toplam IQ skoru hesaplanır. WÇZÖ-IV'ün değerlendirmesinde indeks skorları arasında belirgin farklılık olması durumunda toplam IQ skorunun dikkatli yorumlanması gerektiği şeklinde uyarı verilir. İndeks skorları yorumlanırken de alt testler arasındaki farklılıklara bakılır. Anlamli farklılık olması durumunda indeks skorları da dikkatli yorumlanmalıdır.

WÇZÖ-IV testinin uygulanması bir saat kadar sürer. Çocuğun testi tamamlayıp tamamlayamayacağı ve performansının ciddi oranda etkilenip etkilenmeyeceği test öncesinde değerlendirilmelidir. Eğer çocuğun performansını olumsuz etkileyecek durumlar varsa o durumlar düzeltilmeden test uygulanmamalıdır.

8.3.3. Stanford Binet Testi

Stanford Binet testinin ilki, 1916 yılında Binet-Simon zeka testinden faydalanılarak düzenlenmiştir. Sonrasında 1937, 1960, 1987 ve 2003 yıllarında revizyondan geçirilmiştir. Testin son versiyonu olan Stanford Binet 5'in ülkemizde geçerlik güvenirlik çalışması henüz yapılmamıştır

Stanford Binet testinin ülkemizde kullanılan formu testin 1960 yılında revize edilen ve 1972 yılında geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış ve 1987 yılında tekrar revize edilmiş formudur

. Ölçek, 2 yaşından itibaren kullanılabildiği için ülkemizde özellikle okul öncesi çocuklarda zeka değerlendirmesi için sıklıkla kullanılmaktadır.

Test, farklı yaş dönemlerindeki çocukların yapabilmesi beklenen maddelerden oluşur. Sorulara çocuğun takvim yaşının seviyesinden başlanır, çocuk bu maddeleri yapamazsa alt yaşlardaki maddelere geçilir. Testte verilen doğru ve yanlış cevaplara göre çocuğun zeka yaşı belirlenir.

Zeka yaşı, takvim yaşına bölünerek zeka bölümü (IQ) hesaplanır. Testin en önemli dezavantajı, normlarının güncel olmamasıdır. Bu durum, Flynn etkisi nedeniyle zeka puanının yüksek çıkmasına neden olacaktır.

8.3.4. Leiter Uluslararası Performans Ölçeği

Leiter Uluslararası Performans Ölçeği, 1929 yılında geliştirilmiş, 1948 ve 1997 yıllarında revize edilmiştir

. Leiter testi, sözel iletişim gerektirmeyen bir test olduğu için özellikle işitme problemi olan çocuklar ve sözel becerisi zayıf olan otizmlili çocuklarda tercih edilmektedir.

Ölçek, 2 yaşından itibaren kullanılabilmektedir. Türkiye’de 1962 yılından beri kullanılmakta olan ölçek, yakın zamanda standardize edilmediği için Flynn etkisi nedeniyle zeka bölümü hatalı şekilde yüksek bulunabilir

8.3.5. Porteus Labirentleri Testi

Porteus labirentleri testi, 1914 yılında geliştirilmiştir. Günümüzde kullanılan formu, 1958 yılında revize edilmiş olan formudur. 7-14 yaş arasındaki çocuklarda kullanılabilir. 13 labirentten oluşan testte, çocuğun kalemini kaldırmadan labirentten çıkması istenir.

Test; planlama, görsel motor koordinasyon ve algısal organizasyonu değerlendirir. WÇZÖ-R’deki labirentler alt testine benzerdir, ancak WÇZÖ-R’in WÇZÖ-III’e güncellenmesinde labirent alt testi zeka ile düşük ilişki gösterdiği için

ölçekten çıkarılmıştır. Test, 1974 yılında Beğlan Toğrol tarafından Türk toplumuna uyarlanmıştır. Yakın zamanlı standardizasyonu olmadığı için Flynn etkisi nedeniyle zeka bölümü hatalı şekilde yüksek bulunabilir.

8.3.6. Anadolu Sak Zeka Testi

Anadolu Sak Zeka Testi (ASİS), 2016 yılında Cattell-Horn-Carroll zeka modeli temel alınarak Türkiye’de geliştirilmiştir. 4-12 yaş çocukların zekasının değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Uygulanması 20-45 dakika kadar sürebilen test yedi alt testten oluşmakta ve sekiz farklı performans indeksi vermektedir

8.3.7. Goodenough Harris İnsan Resmi Çizme Testi

1926 yılında Florence Goodenough tarafından geliştirilen test, 1963 yılında Dale Harris tarafından geliştirilerek günümüzde kullanılan halini almıştır. 3-15 yaş arası çocuklarda zeka testi olarak kullanılmakta olan test, 1971 yılında Türk çocuklarına uyarlanmıştır.

Testin uygulanması için kurşun kalem ve boş bir A4 kağıdı gereklidir. “Bana bir insan resmi çizmeni istiyorum, çizebildiğin her şeyini çizmeni istiyorum” yönergesi verilir. Sonrasında çocuğun resmi konusunda herhangi bir yorum yapılmaz, “aferin, güzel gidiyor” gibi ifadeler kullanılabilir. Çocuk resmini bitirdikten sonra puanlama kriterlerine göre puanlanır. Elde edilen puanın zeka yaşı karşılığı bulunur, takvim yaşına bölünerek zeka yaşı hesaplanır

8.3.8. Bilişsel Değerlendirme Sistemi

Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS), Naglieri ve Das tarafından PDEA teorisi temel alınarak 1997 yılında geliştirilmiş, 5-17 yaş arası çocuklarda kullanılan bir zeka testidir

Türkçe çevirisi ve geçerlik çalışması Ergin tarafından 2003 yılında yapılmıştır 12 alt testten oluşur ve planlama, eşzamanlı bilişsel işlemler, dikkat ve ardıl bilişsel işlemler olmak üzere dört ölçek ve toplam puanı verir.

Planlama ölçeği, strateji oluşturma, planlarını uygulama, sonuçları tahmin etme ve planlı tepki verme gibi becerileri ölçer.

Eş zamanlı bilişsel işlemler ölçeği, farklı uyaranları bir bütün olarak bir araya getirdiği ve uyarıcının parçalarını bir bütün olarak karşılıklı ilişkilendirdiği bilişsel işlemleri değerlendirir.

Dikkat ölçeği, konsantrasyon, önemli noktaya odaklanma, dikkatin sürdürülmesi, seçici dikkat, dikkatin dağılmaması becerilerini ölçer.

Ardıl bilişsel işlemler ölçeği, ardışık uyaranları anlama, kısa süreli hafıza, planlanan şeyin belli bir düzende yapılması gibi becerileri ölçer.

HAZIRLAYAN NERMİN AKKAYA

LİDERLER DEHA GRUPO

-